

تغییر میدان بازی

نگاهی به ۵ مولفه قدرت ساز در سیاست خارجی دولت سیزدهم

در انتخابات ریاست جمهوری یازدهم، حسن روحانی با شعار تغییر ریل سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و مختومه کردن پرونده هسته ای و لغو تحریم های ظالمانه علیه ملت ایران همراه با تثبیت حق مسلم بهره برداری صلح آمیز از فناوری هسته ای توانست اعتماد مردم را جلب و به عنوان هفتمین رئیس جمهور نظام اسلامی راهی پاستور شود! اما اکنون که پس از هشت سال رئیس دولت اعتدال، ریاست جمهوری را تحویل پیروز انتخابات ۱۴۰۰ داده است، همچنان مسئله هسته ای کشورمان حل نشده روی میز دستگاه دیپلماسی باز است، علاوه بر آنکه تعهدات متعددی نیز به واسطه توافق با کشورهای ۱+۵ برای کشورمان ایجاد شده است، در این بزنگاه و پس از شکست پروژه برجام و همچنین بی سرانجام ماندن مذاکرات احیای توافق هسته ای در وین، این دولت مردمی بود که با اعتماد بیش از ۶۰ درصد رای دهندگان زمام امور کشور را در دست گرفت، اما سوال اینجاست که چشم انداز سیاست خارجی در دولت ابراهیم رئیسی چگونه است؟ امیر عبداللهیان که حال جایگزین محمد جواد ظریف شده، در پیش برد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران چه گام هایی برخواهد داشت؟ یا به عبارت ساده تر با روی کار آمدن دولت سیزدهم، چه مولفه هایی برای اقتدار و قدرتمندی سیاست خارجی محیا شده است.

۱. باز کردن زنجیرهای برجام از دستان دستگاه سیاست خارجی: یکی از موضوعاتی که از سال ۱۳۹۲ تا روی کار آمدن دولت مردمی موجب شده بود که دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پویایی لازم را نداشته و در مسیر توسعه میدان عمل و نفوذ جمهوری اسلامی ایران گام بر ندارد تمرکز بیش از پیش بر مسئله هسته ای و مذاکرات با گروه موسوم به ۱+۵ است، دستگاه دیپلماسی دولت اعتدال همه هم و غم خود را در پایان دادن به مناقشه هسته ای معطوف کرده و این تمرکز بیش از اندازه طبیعتاً به غفلت از سایر حوزه ها منجر شد، اما اکنون دولت مردمی به صراحت اعلام کرده است که با وجود آنکه حل مسئله هسته ای و ادامه مذاکرات وین از دستور کار ایران خارج نخواهد شد، اما همه سیاست خارجی دولت سیزدهم در این موضوع خلاصه نخواهد شد، مسئله که می تواند پویایی و دیپلماسی فعال در حوزه های مختلف را به دولت بازگرداند. اتفاقی که ثمرات مبارکی برای کشور خواهد داشت که بی تردید یکی از این ثمرات، رها سازی اقتصاد کشور از مذاکرات هسته ای و گفت و گو ها در وین است! وقتی وزارت خارجه برای ایجاد تبادلات اقتصادی و روابط سیاسی و اقتصادی فراتر از مذاکرات هسته ای عمل کند و دایره و حصار که غربی ها برای شرطی سازی اقتصاد ایران طراحی کرده اند را با سیاست هایی مانند نگاه به شرق و تنظیم سند های همکاری مانند آنچه در ارتباط با دولت چین رخ داد، بشکند؛ یا هنگامی که دولت در مسیر

تبادل اقتصادی با همسایگان یا حضور در پیمان های اقتصادی مانند شانگهای قدم بردارد، شکی وجود ندارد که تاثیر اقدامات آمریکا و آنچه در مذاکرات می گذرد در اقتصاد ملی به شکل قابل ملاحظه ای پایین خواهد آمد.

۲. **همکاری منطقه ای:** یکی دیگر از مولفه های قدرت ساز برای دولت مردمی توجه ویژه این دولت به همسایگان کشورمان است، امارات، ترکیه، روسیه، پاکستان، عراق، قطر، کویت، قزاقستان، عمان، بحرین، آذربایجان، افغانستان، ترکمنستان و ارمنستان همسایگان ایران هستند که با بیش از ۵۰۰ میلیون جمعیت، سالانه بیش از ۱ تریلیون واردات به این کشورها انجام می شود، اما ایران سهم بسیاری اندکی از این بازار دارد. مشی و مسیر دولت مردمی این است که جهش بزرگی را برای حضور در این بازار بردارد که دستگاه دیپلماسی یکی از اصلی ترین دستگاه های محقق کردن این هدف دولت مردمی است، البته همکاری منطقه ای تنها به همسایگان خلاصه نمی شود، همکاری با کشورهای غرب آسیا و توجه ویژه به آسیای میانه هم در همین راستا تعریف می شود که نشانه های از عزم دولت در این مسیر را می توان در گفتگوهای تهران و ریاض و از سرگیری مبادلات تجاری میان دو کشور پس از چند سال در هفته های اخیر مشاهده کرد.

۳. **توجه ویژه به محور مقاومت:** علاوه بر دیپلماسی فعال در منطقه توجه ویژه به کشورهای همپیمان را نیز می توان از دیگر مولفه های اقتدار سیاست خارجی در دولت سیزدهم دانست. یکی از شعارها و برنامه های دولت مردمی توجه ویژه به همکاری مشترک با کشورهای همپیمان و همکاری گسترده با کشورهای محور مقاومت است، سفری که به تازگی وزیر خارجه کشورمان به لبنان و سوریه داشت یکی از نشان های عزم جدی دولت آقای رئیسی برای محقق کردن این شعار و سیاست اعلامی است، حضور در بازسازی سوریه پس از جنگ و ایستادن در کنار مردم لبنان در بحران های تامین برق و سوخت مانند فروش بنزین به بیروت که در ماه های اخیر رخ داد، اولین نشانه های این توجه ویژه است. گسترش این همکاری به صورت خودکار به کاهش نفوذ و برهم خوردن سیاست های دشمنان ملت های منطقه از جمله رژیم غاصب صهیونیستی خواهد شد.

۴. **بازگشت به حیاط خلوت آمریکا:** جمهوری اسلامی ایران در دولت های نهم و دهم با نگاه ویژه کشورهای آمریکای لاتین به ویژه دولت های ضد آمریکایی در ونزوئلا، بولیوی، کوبا و.. توانسته بود روابط گسترده ای را با این کشورها تدارک دیده و حوزه نفوذ ایران را تا حیاط خلوت آمریکا گسترش دهد، اما متأسفانه در دولت اعتدال این رویکرد با بی مهری مواجهه و تقریباً از دستور کار سیاست خارجی کنار گذاشته شد، موضوعی که احیا و تقویت آن می تواند یکی از مولفه های قدرت سیاست خارجی ایران در سال های پیش رو را تشکیل دهد.

۵. **توجه ویژه به دیپلماسی اقتصادی:** یکی از اخباری که در هفته های گذشته در لابه لای اخبار دیگر آن طور که باید و شاید به چشم نیامد، جذب ده ها نیروی زبده اقتصادی در وزارت خارجه دولت مردمی بود، افرادی که با هدف تقویت دیپلماسی اقتصادی ایران جذب دستگاه دیپلماسی شدند تا مسیر را برای افزایش همکاری های اقتصادی و یافتن مسیرهای افزایش صادرات کالای ایرانی فراهم کنند، تقویت این مسئله و ایجاد منافع مشترک اقتصادی یک از مولفه هایی است که می تواند علاوه بر کمک به اقتصاد کشور مسیر هم پیمانی های سیاسی و تامین منافع ملی در حوزه های گوناگون را هموار کند.